

enei tau he whakahaere ke a te Pakeha. Ki te tukuna tetahi tangata hei hapai i nga ture, hei whakahaere i nga mahi, hei tohutohu, he pehi i nga kino, ki tetahi motu e nohoia ana e tetahi iwi Maori, tangata whenua, me matua tahuri ia ki te ako, ki te tirotiro i nga ritenga o taua iwi, o nga iwi ranei pena te noho. Katahi ka ahua pai te whakahaere a taua tangata, ka kore he tino raruraru, i te mea kua mohio ia ki nga ritenga o taua iwi no mua iho, a kua taunga ia ki nga huarahi e takahia an e tau. Kore e roa kua iwi kotahi, te ahua ra.

I te tau 1921-22 ka tahuri ahau ki te tuhituhi i etahi korero whakamarama i nga ritenga Maori o mua, a he tau kotahi e mahi ana ka oati. Ona wharangi e tae ana ki te 1400. Anei tetahi mihi i tuhia e au ki te wharangi tuatahi o taua pukapuka, koia tenei e whai ake nei:—"Ki nga uri a Tane raua ko Hine-ahu-one i noho nei ki Te Hono-i-wairua i te paparoa ki Hawaiki.

"Ki nga kaumoana o nehe ra nana i toro nga ara moana o Mahora nui atea; ki nga tupuna o te iwi Maori i whakapaua nei to ratau kaha ki te kimi matauranga, ki te tito i nga korero paki waitara e rawe ana ki te taringa; ki te rapu tikanga e marama ai te tupuranga mai o te tangata, a ki te pupuri hoki i nga reo, i nga karakia, e pa ana ki nga atua.

"Ki nga tangata Maori o Aotearoa i noho tahi nei matau i nga wahi pouri o te motu, i waiho nei ratau hei hoa korero moku i roto i nga tau maha noa atu, nga tau takaahuareka o te oinga.

"Ki nga iwi reo ke o nga whakatupuranga e heke iho nei, e ka hoki o ratau mahara ki nga mahi nunui a nga tuaiho i nga ra o te mana Maori

"Tenei te maioha atu nei."

Na, e rua nga mea kia tirohia. Tuatahi ko te ahua ngoikore o te Maori ki te ako, ki te pupuri i nga kauwhau a nga koeke, e marama ai ratau ki nga mahi nunui a nga tupuna i a ratau e ora ano i te aoturoa. Tuarua—Ahakoa penei te ahua o te nuinga o te iwi Maori i roto i enei tau, ka tuturu taku ki tera te wa e haramai nei e rereke ai te ahua o nga whakaaro a nga iwi. Kaore e kore. I ahua korekoreko nga kanohi o te Maori i te tikanga i nga taonga whakamiharo a te pakeha, mahue ana nga taonga Maori, whiua ana ki tahaki.

Tera e hoki mai te Maori, a tona wa, ki te kimi i aua mea i whiua atu e ia ki wiwi, ki wawa. Ko te pakeha anake i tahuri ki te pupuri i nga kura huna, i nga reo a nga kaumatua, ara ko te pupuri tenei he ta ki te perehi. Mehemea kaore e herea te waka, tona mutunga he waka tere, he mate, ka paea ki te one, ka pakaru. Ki te herea taua waka ka waiho hei taonga mo te iwi.

Ko tetahi ahua o te mahi i oti i nga Maori he ahua timokamoka, a kaore i herea te waka, he mea tuhituhi ki te pukapuka, a ka waiho te pukapuka hei kai ma Mahuika. Kotahi tonu te huarahi e oti pai ai te mahi, e tino pumau ai nga reo o rau